

En sammanhållen budgetprocess

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 19 april 2018 att ge bl.a. försvarsutskottet tillfälle att senast den 22 maj 2018 yttra sig över 2018 års ekonomiska vårproposition (prop. 2017/18:100) förslagspunkt 2 lag om ändring i riksdagsordningen, jämte eventuella följdmotioner.

Försvarsutskottet föreslår att konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen på de skäl som regeringen anför. Därmed föreslår utskottet att ett motionsyrkande (SD) om avslag på förslaget avstyrks.

Utskottet anser vidare att ett motionsyrkande (M) med förslag om att regeringen ska ta initiativ till överläggningar i syfte att nå en bred politisk enighet om ytterligare regler för budgetprocessen bör avstyrkas.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (M, SD, C, L, KD, -).

Utskottets överväganden

En sammanhållen budgetprocess

Propositionen

I riksdagsordningen ska det regleras att lagförslag som har en tydlig anknytning till statens budget och som lämnas i eller i anslutning till en proposition om statens budget ska ingå i något av besluten om statens budget. De föreslagna ändringarna i riksdagsordningen ska träda i kraft den 1 september 2018.

Motionerna

I partimotion 2017/18:4161 av Oscar Sjöstedt m.fl. (SD) yrkande 2 begärs avslag på propositionen i denna del.

I partimotion 2017/18:4162 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till överläggningar i syfte att nå en bred politisk enighet för utvecklade regler för budgetprocessen. Motionärerna framhåller att utredningen En samlad budgetprocess (SOU 2017:78) lade fram förslag utöver det nu aktuella, men att regeringen inte har valt att gå fram med de delarna. Motionärerna beklagar att regeringspartierna i utredningen motsatte sig dessa och anser att de bör genomföras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte några invändningar mot regeringens förslag att det i riksdagsordningen regleras att lagförslag som har en tydlig anknytning till statens budget och som lämnas i eller i anslutning till en proposition om statens budget ska ingå i något av besluten om statens budget. En sådan reglering skulle minska risken för att riksdagen fattar motstridiga beslut om budget och lagstiftning, förstärka rambeslutsprocessens helhetsperspektiv och göra regleringen mer överensstämmande med hur budgetprocessen fungerar i praktiken. Med det anförda föreslår utskottet att konstitutionsutskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i riksdagsordningen och avstyrker motion 2017/18:4161 (SD) yrkande 2.

När det gäller motion 2017/18:4162 (M) yrkande 2 konstaterar utskottet att utredningen i sitt betänkande lämnade ytterligare förslag och bedömningar om hanteringen i budgetprocessen. I utredningen ingick representanter för samtliga riksdagspartier. Utredningen var inte enig när det gäller dessa förslag. Utskottet konstaterar liksom regeringen att det saknas ett brett politiskt stöd för dessa och ser därför inte skäl för konstitutionsutskottet att vidta några åtgärder med anledning av motionen.

Utskottet har inte något ytterligare att anföra i ärendet.

Stockholm den 22 maj 2018

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Hans Wallmark (M), Peter Jeppsson (S), Beatrice Ask (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (-), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Roger Richtoff (SD), Lotta Johnsson Fornarve (V), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S) och Pål Jonson (M).

Avvikande meningar

1. En sammanhållen budgetprocess (M, C, L, KD)

Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Beatrice Ask (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M), Mikael Oscarsson (KD) och Pål Jonson (M) anför:

En viktig faktor för en ansvarsfull ekonomisk politik är att en ordnad budgetprocess värnas. Av de förslag som finns med i betänkandet En samlad budgetprocess (SOU 2017:78) har regeringen valt att endast gå fram med ett av utredningens förslag. Vi tillstyrker det förslaget, men beklagar att regeringen inte har valt att gå längre.

I Sverige brukar förändringar av de regelverk som styr det politiska arbetet, t.ex. budgetreglerna, endast genomföras om förändringarna har brett stöd i riksdagen. Vi beklagar därför att regeringspartierna motsatt sig alla förslag, utom det som nu finns med i vårpropositionen. Vi anser att samtliga utredningens förslag bör genomföras. Det skulle göra budgetprocessen stramare, tydligare och mer förutsebar och därigenom skapa ökad trovärdighet för det finanspolitiska ramverket. Regeringen bör ta initiativ till överläggningar i frågan för att bred enighet ska kunna uppnås. Konstitutionsutskottet bör därför tillstyrka motion 2017/18:4162 (M) yrkande 2.

2. En sammanhållen budgetprocess (SD)

Roger Richtoff (SD) anför:

Jag anser att konstitutionsutskottet bör avstyrka regeringens lagförslag.

En samlad, ordnad och reglerad budgetprocess är en viktig princip, och nuvarande ordning fungerar på det stora hela väl. Att förstärka, fördjupa och förtydliga denna princip genom konstitutionella ändringar kan tyckas logiskt utifrån ett renodlat ”ordning och reda”-perspektiv, men måste vägas mot andra tyngre principer. Grundförutsättningen för regeringens förslag är att Sverige nödvändigtvis styrs och kommer att styras av minoritetsregeringar och att man därför ska underlätta för just minoritetsregeringar. Jag motsätter mig den grundförutsättningen. Det normala är att parlamentet samlas efter ett val och att de ingående parterna försöker bilda ett majoritetsalternativ. Av olika skäl har detta inte lyckats i Sverige. Att på olika sätt skydda den parlamentariska minoriteten från majoriteten är problematiskt ur flera aspekter, inte minst den

demokratiska. Jag anser att konstitutionsutskottet med tillstyrkande av motion 2017/18:4161 (SD) yrkande 2 bör avstyrka regeringens förslag.

3. En sammanhållen budgetprocess (-)

Mikael Jansson (-) anför:

Propositionens förslag innebär att förslag som inte har beretts i enlighet med regeringsformens beredningskrav ska kunna införlivas i budgetbeslutet, på det sätt som skett i regeringens budgetproposition om 2018 års statsbudget. I den avlämnades tio olika skatteförslag som inte beretts i enlighet med regeringsformen men som regeringen ändå anser tillhör budgetens rambeslut.

En samlad budgetprocess kan vara en bra ordning, under förutsättning att de förslag som behandlas i rambeslutet är beredda i enlighet med regeringsformen. Beredningskravet finns för att riksdagen ska ha ett tillräckligt underlag för att kunna fatta välgrundade beslut om lagstiftningen i Sverige. Detta är en nödvändig förutsättning för att ett beslut ska kunna antas av riksdagen och är en av hörnpelarna i vår demokrati.

I betänkandet En sammanhållen budgetprocess (SOU 2017:78) anføres bl.a. följande:

Budgetrelaterade tillkännagivanden kan innebära att riksdagen gör anspråk på en del av budgetutrymmet, eller begär budgetförstärkningar, och på så sätt beskär regeringens möjligheter att göra prioriteringar i budgeten.

Regeringens förslag till ändring i riksdagsordningen andas samma odemokratiska grundsyn. Genom att kasta in alla idéer man har i budgetpropositionen, oavsett om de är färdigberedda eller inte, försöker man legitimera en ordning som avviker från delar av det traditionella svenska majoritetsstyret.

Jag anser att en regering måste byggas med stöd av en majoritet av riksdagens ledamöter, så att regeringen inte hamnar i en sådan situation. Den parlamentariska demokratin måste värnas, genom att politiker lär sig att skapa majoritetsregeringar som lägger fram väl genomarbetade och färdigberedda förslag i stället för att alltid följa minsta motståndets lag och söka ”enkla lösningar” på regerandets problematik.

Jag anser därför att det i lagförslagens sista stycke bör göras ett tillägg enligt följande: ”Detta får dock endast ske om förslaget är färdigberett i enlighet med beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen.”